

Talat Halman

Egemenler / Kıbrıs / Biz

SOVYETLER Birliği, tarihe karışacak bir isim gibi artık. Komünizm can verirken "Sovyet" kavramı da göçüp gitti demek yanlış olmaz. "Birlik" ise sona ermek üzere. Birlikteki 15 devletin üçte ikisi, bağımsızlığını ve egemenliğini ilan etti. Bu yeni devletler, artık, Avrupa Topluluğu ya da İngiltere devletleri topluluğu gibi, yalnızca bir "küme" olabilir. Ticaret ve savunma bakımından işbirliği yapan bir "egemen devletler topluluğu"...

Çin'de komünizm 21'inci yüzyılın başlarına kadar dayanabilecek mi? Kuzey Kore'de? Küba'da Kastro, daha üç gün önce "Biz yolumuzdan ayrılmayacağız" diye demiş verdi, ama Kastro komünizminin bir yıl daha sürmesi beklenemez. Her şey olup bittikten sonra "Biz tahmin etmiştik!" diye ukalalık edecekler.

"Görünen koy kılavuz istemez" nice atasözü gibi her zaman doğru değil. Ama, sanırım, bu sefer doğru.

Siyasal tarihte sağlam bir kuralın geliştiğini hepimiz görüyoruz. Ben buna "T-E-K" diyorum.

"T": Toprak... "E": Ekonomi... "K": Kültür...

Bir ulusal topluluğun sınırları belirli ise, ekonomisi bakımından başka bir devlete muhtaç değilse, kendine özgü bir kültürü varsa, o topluluk, ergeç bağımsız ve egemen devletini kuracaktır. "T-E-K" kuralı işte bu. Bazı azınlıklar, Sovyetler'de olduğu gibi, cehber tut bir çoğunluğun ya da siyasal sistemin boyunduruğundan kolay kolay kurtulamayabilirler ama "T-E-K" koşulları kıvama gelince her biri, "Tek Devlet" olacaktır. 700'üncü yılını kutlamakta olan İsviçre'ye bakmayın. İsviçre Federal Devleti, "T-E-K" kuralının istisnası değil: Çünkü ekonomisi yüzünden birleşik kalması akıl-kârı, hem de kültürü ve dini bakımından herhangi bir ayrılığı, aykırılığı yok.

Sovyetler Birliği çözülüyor. Aslında, Sovyet ekonomisi son yıllardaki içler acısı duruma düşmeseydi, soğuk harp ve savaş dengesi sürseydi, çözülme gecikebilirdi. Bir bakıma, Sovyetler'in parçalanması çok daha önce olabillirdi. Ama, Sovyet düzeni bir "Dehşet imparatorluğu" idi. Eski ABD Cumhurbaşkanı Reagan'ın bir sözü doğru çıktı: "Şer imparatorluğu"... Ne ilginçtir ki geçen hafta Sovyet liderleri bile aynı terimi kullandılar.

Ekonomi elbette çökecekti: 1989'da Sovyet ekonomisinde yüzde 8 buçuk oranında gerileme oldu. 1990'da, yüzde 18'e yakın bir gerileme... Koskoca ülkenin hemen her yerinde kıtlık var. Bu yıl da tarım ürünleri ürkütücü deneyecek kadar az. Birlikte kalsalar, Sovyet cumhuriyetleri kıtlığı ve felaketleri paylaşacaklardı. Egemen olunca da sıkıntılar devam edecek ama, onlar çağdaş siyasal tarihin bir kuralına dört elle sarıldılar: "Bağımsız olarak zorluğa uğramak, bağımlı olarak aynı zorlukları çekmekten iyidir."

Bu koşullar altında "T-E-K" kuralının işlenmesi de şiddetli oldu. Hatta şaşırtıcı bile oldu: "Rus Cumhuriyeti", anaizin, Çarlık Rusyası'nın bayrağını kullanmaya başlamasın mı? Yetmiş beş yıl öncesinin hanedan bayrağına dönülür mü? Tevekkeli, Başkan Yeltsin'e "Çar Yeltsin" diyenler var son günlerde.

Türkiyemiz, yeni cumhuriyetlerin her birini diplomatik yönden hemen tanımalı elbette. Egemenliğini ilan edenlerden Azerbaycan, Kırgızistan ve Özbekistan, kardeş cumhuriyetler... Pek yakında, Orta Asya'daki birkaç Türk cumhuriyeti daha, bağımsızlığını ilan edecek. Tarihte ilk defa bir "Türk devletleri topluluğu" doğuyor. Yeni Türk devletleriyle -uzun on yıllar, korku belası, onları feci ihmal ettikten sonra- çok sağlam siyasal, ticari ve kültürel ilişkiler kurmalıyız.

Sovyetler'de yeni doğan tüm devletlere derhal büyükelçi göndermemiz şart. Her birine "tam tanıma" sağlamaktan ancak kazançlı çıkabiliriz. Ankara'da Dışişleri merkezinde, emeklilikten önce, kağıda çekilmiş, üstün yetenekli ve deneyimli yirmi otuz büyükelçimiz, terfi bekleyen birçok büyükelçi adayımız var. Onları birkaç gün içinde yeni cumhuriyetlere atamalıyız.

Sovyetler'deki egemenlik olayları, Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin statüsünü de güçlendirecektir. Dünya, Baltık ve Orta Asya cumhuriyetlerini sevinçle kabul edip diplomatik yönden tanımayaya başladığına göre, artık KKTC'yi de kabul etmek zorundadır. Çünkü Sovyetler Birliği'nden kopan ulusal toplulukların egemen olması için hangi nedenler varsa Kıbrıs Türk Cumhuriyeti için de aynı nedenler, hatta daha güçlü bazı nedenler vardır. "T-E-K" kuralı, Kıbrıs'a dört başı mamur diye düşünülmeli: Sınırları çizilmiştir, toprağı kesinlikle belirlenmiştir. Ekonomisi için federatif bir düzene girmesi gerekli değildir. Kültürü apayrıdır: Dili, dini, harsı, ulusal özlemi, Kıbrıslı Rumların kültür özelliklerinden bambaşka...

Yakında Washington'un gölgesi altında yapılması tasarlanan görüşmelerde, Türkiye Cumhuriyeti hiçbir taviz vermemeli. Hatta hemen Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin egemenliğini kesinleştirmek yoluna gitmelidir. KKTC bağımsız ve egemen bir devlettir. Cumhurbaşkanı Özal'ın Bush'a ve Batı'ya yaranmak için, ülkemizin ve Türklüğün menfaatlerine aykırı olarak vermeye hazır görüldüğü tavizlerden vazgeçilmeli. Sovyetler'de ve başka yerlerde, "T-E-K" kuralına uygun yeni küçük devletler doğarken Kıbrıs'ın egemenliğini yok etmek, bir siyasal cinayet olacaktır. KKTC şimdiki federal sistem içine girmeye mahkûm edilebilecek yakın bir gelecekte yine bağımsızlığa yönelmek zorunda kalacak. Bush'un ABD'li Rum kökenli seçmenleri sevindirmesi ve Avrupalı düşmanlarımıza iki üç gün hoş görünmek uğruna KKTC'nin egemenliğinden vazgeçmek, başlanamayacak bir hata olur.

KKTC'yi hiçbir devletin tanımadığı bir gerçektir. Ama dünya haritası değişiyor. Sovyetler'deki yeni cumhuriyetler, KKTC için birer mükemmel örnek. Türkiye, onları tanırsan, akıllıca temaslara ve pazarlıklara yarsa, her birinin kısa sürede KKTC'yi tanıması için vaatler sağlayabilir. Dostumuz olan birkaç devletten daha Kıbrıs için tanıma isteyebiliriz.

"Türk Devletleri Topluluğu" doğarken KKTC'yi öldüremeyiz. Bu yeni topluluk, Türk tarihine yeni bir yön ve kudret getirecek.

Nadir Nadi ile basın tarihimizin bir dönemi sona erdi: Gazetesinin sahibi olan, müessesesini yöneten "büyük başyazarlar dönemi"... Rahmetli cesur bir düşünür ve kültür adamı idi. Nur içinde yatsın.

